

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ВИКЛАДАННІ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ФОРМАТОМ НАВЧАННЯ, ОЦІНЮВАННЯМ ТА ЗВОРОТНИМ ЗВ'ЯЗКОМ

INNOVATIVE TEACHING STRATEGIES: INTERCONNECTIONS BETWEEN LEARNING FORMATS, ASSESSMENT, AND FEEDBACK

У статті розглядаються інноваційні підходи до викладання з акцентом на взаємозв'язок між форматом навчання, оцінюванням та зворотним зв'язком у сучасному освітньому процесі. Проаналізовано основні чинники, що зумовлюють необхідність модернізації вищої освіти, зокрема стрімкий розвиток цифрових технологій, зміну вимог ринку праці та потребу у формуванні міждисциплінарного мислення у студентів. Показано, що традиційні методи, орієнтовані на пасивне засвоєння інформації, дедалі менше відповідають очікуванням сучасної молоді, яка потребує активної участі в навчальному процесі.

У межах конструктивістського підходу висвітлено роль соціальної взаємодії як ключового елементу навчання, що виходить за межі індивідуального опрацювання матеріалу. Підкреслено, що залучення студентів до значущих соціальних практик сприяє усвідомленню знань і формуванню особистісного сенсу. Особливу увагу приділено інноваційним методам, таким як рольові ігри, проєктне та проблемно-орієнтоване навчання, а також створення навчальних портфоліо, які забезпечують активність студентів і розвиток їхніх практичних компетентностей.

Розкрито функцію оцінювання як складової навчального процесу в умовах інноваційного підходу. Встановлено, що традиційні форми, зосереджені на підсумкових іспитах, не відображають динаміки навчального прогресу. Натомість обґрунтовано доцільність упровадження багаторівневого процесуального оцінювання з регулярним зворотним зв'язком, що дозволяє оперативно коригувати освітні стратегії. Наголошено на важливості формативного зворотного зв'язку як невіддільної складової ефективного навчання, що підтримує здобувачів освіти у їхньому професійному зростанні.

Зроблено висновок про необхідність професійного розвитку викладачів, адаптації навчальних програм до нових викликів та інтеграції сучасних технологій оцінювання. Інноваційні підходи до викладання, оцінювання й зворотного зв'язку сприяють створенню гнучкого, адаптивного освітнього середовища, яке відповідає актуальним потребам суспільства і забезпечує розвиток ключових компетентностей у студентів.

Ключові слова: інноваційні підходи, формат навчання, оцінювання, зворотний зв'язок, конструктивістський підхід, соціальна взаємодія, процесуальне оцінювання, активне навчання, практичні компетенції, формативний зворотний зв'язок.

This article examines innovative teaching strategies, focusing on the interconnections between learning formats, assessment methods, and feedback within the context of contemporary higher education. It analyzes the key drivers behind the modernization of tertiary education, including the rapid advancement of digital technologies, evolving labor market requirements, and the growing demand for interdisciplinary thinking among students. The findings highlight that traditional methods based on passive knowledge transmission are increasingly inadequate in addressing the needs of modern learners, who require active and meaningful engagement in the learning process.

From a constructivist perspective, the article underscores the importance of social interaction as a core component of learning that extends beyond individual cognition. Active student participation in socially meaningful practices is shown to foster the development of personal relevance and deeper understanding of knowledge. Special attention is given to innovative pedagogical strategies such as role-playing, project-based and problem-based learning, and the development of learning portfolios – all of which enhance student engagement and cultivate practical competencies.

The role of assessment is explored as a critical element of the educational process within innovative teaching frameworks. The study argues that conventional summative assessments often fail to reflect students' ongoing learning and development. In contrast, it advocates for the implementation of multi-level, process-oriented assessment supported by regular and constructive feedback, enabling timely adjustments to learning strategies. The significance of formative feedback is emphasized as an integral component of effective pedagogy that contributes to students' academic and professional growth.

The article concludes that the effective adoption of innovative teaching practices requires continuous professional development for educators, curricular reforms aligned with emerging educational challenges, and the integration of advanced assessment technologies. Overall, innovative approaches to teaching, assessment, and feedback are shown to foster a flexible, responsive learning environment that supports the development of essential competencies and aligns with the demands of contemporary higher education.

Key words: innovative approaches, learning formats, assessment, feedback, constructivist approach, social interaction, process-oriented assessment, active learning, practical competencies, formative feedback.

УДК 37.02:37.091.12

DOI <https://doi.org/10.32782/ip/87.10>

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Маковей О.М.,

ст. викладач кафедри іноземних мов
Національного аерокосмічного
університету «Харківський авіаційний
інститут»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Освіта є потужним інструментом розвитку сучасного суспільства, а якісна вища освіта – ключем до формування компетентних фахівців, здатних ефективно функціонувати в умовах динамічного світу.

У цьому контексті інноваційні методи навчання виступають важливим вектором модернізації освітнього процесу, оскільки вони сприяють не лише засвоєнню знань, а й розвитку критичного мислення, творчих здібностей і соціальної взаємодії.

Відповідно до конструктивістського підходу до навчання, освітній процес є активною, соціально детермінованою діяльністю, яка виходить за межі індивідуального засвоєння знань і охоплює взаємодію всередині академічної спільноти. Змістовне навчання відбувається тоді, коли студент бере участь у значущій соціальній практиці, що надає знанням особистісної цінності. У межах цієї парадигми важливим є не стільки передавання готової інформації, скільки створення умов, за яких здобувачі освіти можуть самостійно формувати знання на основі власного досвіду, взаємодії та рефлексії.

Актуальність дослідження інноваційних методів викладання зумовлена цілою низкою факторів: стрімким розвитком цифрових технологій, змінами в запитах сучасного ринку праці, потребою в міждисциплінарному мисленні, а також необхідністю підтримки мотивації студентів до безперервного навчання. Традиційні підходи, орієнтовані переважно на пасивне сприйняття матеріалу, дедалі менше відповідають потребам студентів XXI століття. В умовах глобальної конкуренції та швидкоплинності знань освітній процес має бути гнучким, адаптивним і спрямованим на розвиток у здобувачів освіти здатності до самостійного мислення та прийняття рішень [1, с. 40].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед іноземних науковців, які досліджували проблему інноваційних підходів у викладанні, варто виокремити Б. Стенсакера, який наголошує на необхідності глибокої рефлексії викладачами власної педагогічної практики, а також готовності до експериментування з інноваційними методами, коли цього вимагає освітній процес. У сфері вищої освіти педагоги мають розробляти індивідуальні стратегії, спрямовані на залучення здобувачів освіти до активного засвоєння та осмислення фахових знань, закладених у змісті навчальних дисциплін. У цьому контексті ідея про те, що досягнення якісної освіти можливе лише за умови посиленого фокусу на інноваційні методи викладання і навчання, знаходить широку підтримку серед науковців [2, с. 232].

А. Кезар звертає увагу на те, що сучасна роль викладача полягає не лише в передачі знань, а й у створенні сприятливого середовища для навчання, мотивації, підтримки та спрямування студентів у процесі опанування освітнього матеріалу. При цьому кожна навчальна дисципліна відкриває унікальні можливості для творчого підходу до організації навчального процесу. Проте підготовка й професійне становлення здобувачів освіти за допомогою традиційних педагогічних підходів дедалі частіше розглядається як глобальний виклик. Зокрема, надмірне збільшення кількості студентів у лекційних аудиторіях зумовлює домінування одностороннього лекційного формату, що,

у свою чергу, обмежує взаємодію між здобувачами освіти та викладачами і негативно позначається на якості навчання [3, с. 91].

Актуальність порушеної проблематики підтверджується і в дослідженнях вітчизняних науковців, які також зосереджують увагу на необхідності перегляду традиційних підходів до організації освітнього процесу у вищій школі. Сучасні виклики потребують не лише оновлення змісту навчання, а й формування інноваційного педагогічного мислення викладача. У працях О. В. Овчарук, Н. Г. Ничкало, І. А. Зязюна, О. М. Семеног, Т. І. Пінчук та Л. Л. Хомич розкрито різні аспекти впровадження сучасних освітніх технологій, формування професійної компетентності викладача, розвитку його педагогічної майстерності та застосування інноваційних методів задля активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Так, І. А. Зязюн розглядає постать викладача як ключову фігуру в процесі гуманізації освіти, що передбачає не лише трансляцію знань, а й формування гармонійно розвиненої, мислячої, творчої особистості [4, с. 264]. У свою чергу, О. М. Семеног акцентує увагу на необхідності розвитку педагогічної майстерності як визначального чинника професійної культури викладача вищої школи, підкреслюючи роль мовленнєвої культури, здатності до саморефлексії та готовності до впровадження змін в освітньому середовищі [5, с. 23].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на зростання інтересу до інноваційних підходів у вищій освіті, низка ключових аспектів залишається недостатньо опрацьованою в науковій літературі. Зокрема, комплексний аналіз взаємозв'язку між форматом навчання, методами оцінювання та механізмами зворотного зв'язку досі перебуває на периферії наукової уваги. Більшість досліджень зосереджуються на розгляді окремих елементів освітнього процесу, не враховуючи їхньої інтегрованості та взаємовпливу в контексті сучасної педагогічної практики.

Особливо актуальною постає проблема адаптації інноваційних оцінювальних стратегій до специфіки навчального середовища, зокрема до цифрових і гібридних форматів. У цих умовах значно трансформуються як форми подачі навчального матеріалу, так і комунікативні моделі взаємодії між викладачем і студентом, що ускладнює забезпечення ефективного, своєчасного та персоналізованого зворотного зв'язку [6, с. 23].

Крім того, наукова дискусія щодо впливу інноваційного зворотного зв'язку на формування академічної мотивації, саморегуляції та автономії студентів ще потребує подальшого розвитку. Поза увагою залишається також дослідження динаміки студентського сприйняття новітніх форм оцінювання та механізмів їхньої інтеграції у навчальні курси різного профілю.

Таким чином, актуальним є розроблення цілісних моделей організації освітнього процесу, в яких інноваційний формат навчання, формативне оцінювання та конструктивний зворотний зв'язок розглядаються як взаємопов'язані складові ефективної навчальної екосистеми, орієнтованої на розвиток особистості й професійних компетентностей здобувачів вищої освіти.

Мета статті – Метою статті є комплексне дослідження взаємозв'язку між форматом навчання, підходами до оцінювання та характером зворотного зв'язку в контексті впровадження інноваційних педагогічних стратегій у закладах вищої освіти. Особлива увага приділяється виявленню умов, за яких поєднання активних форм навчання, формативного оцінювання та конструктивного зворотного зв'язку сприяє підвищенню навчальної мотивації, розвитку автономності, критичного мислення та здатності студентів до саморегульованого й рефлексивного навчання. Стаття також має на меті обґрунтувати доцільність переходу від традиційних до інноваційних освітніх практик як ключового чинника підвищення якості освітнього процесу та формування професійних компетентностей майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. Викладацька діяльність є складною, інтерактивною і творчою практикою, основною метою якої є створення навчального середовища, в якому передаються знання, формуються навички, розвивається професійне розуміння та компетентності. Тому дедалі більше уваги слід приділяти переходу від традиційних форм навчання – лекцій, пояснень, демонстрацій – до інноваційних і інтерактивних методів, які активно впроваджуються у практику викладання у вищих навчальних закладах. Такий підхід дозволяє стимулювати глибше залучення студентів, формувати у них внутрішню мотивацію та відповідальність за власне навчання [7, с. 186].

В умовах сучасної вищої освіти викладачі мають бути готові до рефлексії, постійного саморозвитку та впровадження новітніх педагогічних стратегій. Застосування персоналізованих підходів до навчання, інклюзивних технологій та активних методів залучення здобувачів освіти створює передумови для ефективного засвоєння складного академічного матеріалу. У зв'язку з цим у науковій літературі дедалі ширше підтримується думка, що якісна освіта неможлива без цілеспрямованого впровадження інноваційних методів викладання та навчання.

Очевидно, що традиційні методики, орієнтовані винятково на викладача, вже не повністю відповідають очікуванням та потребам здобувачів освіти сучасності. Водночас дослідження доводять, що активне залучення студентів до освітнього процесу має позитивний вплив як на рівень засвоєння знань, так і на розвиток їхніх особистісних і професійних якостей. Це, у свою чергу,

сприяє формуванню здатності випускників вищих навчальних закладів ефективно реагувати на виклики сучасного світу та сприяти сталому розвитку суспільства.

У вищій освіті традиційно домінують класичні підходи до викладання, які ґрунтуються на лекційній подачі матеріалу та пасивному сприйнятті знань здобувачами освіти. Часто у навчальному процесі все ще використовуються дошка і крейда, а викладач виконує роль джерела інформації, тоді як студенти – її споживачів. Проте сучасні виклики освіти вимагають переосмислення таких підходів. Адже вища освіта – це не лише передача знань, а й трансформація мислення, розвиток навичок співпраці, критичного аналізу та здатності вирішувати реальні проблеми [8, с. 620].

На цьому тлі зростає актуальність інноваційних методів викладання, серед яких – рольові ігри, методи проєктного та проблемного навчання, а також створення навчальних портфоліо. Усі ці формати сприяють активному залученню здобувачів освіти, дозволяючи їм на практиці відчувати свою участь у професійному середовищі, у якому вони надалі працюватимуть. Такі підходи забезпечують більш глибоке засвоєння знань, розвивають практичні компетентності й орієнтують студентів на постійне самовдосконалення [9, с. 32].

Формат навчання безпосередньо впливає на способи оцінювання та характер зворотного зв'язку. У традиційному лекційному форматі оцінювання часто зводиться до підсумкових іспитів, які вимірюють лише відтворення знань. Зворотний зв'язок при цьому є формальним, загальним і часто запізним. Такий підхід не дозволяє студентам вчасно скоригувати власні стратегії навчання або зрозуміти слабкі місця.

Інноваційні формати, натомість, передбачають багаторівневе, процесуальне оцінювання, у якому вагоме місце займає не лише підсумковий результат, але й прогрес, самостійна робота, участь у дискусіях, рефлексія та співпраця в команді. У таких підходах зворотний зв'язок відіграє ключову роль, оскільки він забезпечує не тільки підтримку, а й орієнтири для подальшого розвитку. Він може бути формативним, тобто наданим у процесі навчання, що дозволяє студенту вчасно виправити помилки, адаптувати свій підхід до завдань і посилити мотивацію до самостійного пошуку знань [10, с. 111].

Коли формат навчання є активним, студентоцентризованим, то й оцінювання набуває аутентичного характеру – воно не відбувається у відриві від навчального процесу, а є його органічною складовою. Наприклад, портфоліо дозволяє здобувачу освіти наочно представити свій освітній шлях, у тому числі успіхи, помилки, рефлексії й результати власного вдосконалення. Водночас викладач має змогу надати персоналізований зворотний зв'язок, орієнтований на розвиток конкретних компетентностей.

Попри ефективність інноваційних методів, вони можуть викликати опір як з боку викладачів, так і студентів. Деякі здобувачі освіти схильні сприймати нестандартні форми оцінювання як необ'єктивні або незрозумілі, що знижує їхнє сприйняття нових підходів. Це часто пов'язано з відсутністю чіткого зворотного зв'язку або недостатнім розумінням критеріїв оцінювання [11, с. 72].

Водночас здобувачі освіти, які отримують чіткий, регулярний і конструктивний фідбек, краще адаптуються до інноваційних форматів. Такий зворотний зв'язок зміцнює їхню впевненість, допомагає виявити й усунути слабкі сторони та формує відчуття причетності до навчального процесу.

Таким чином, ефективне поєднання інноваційних форматів навчання, продуманого оцінювання та якісного зворотного зв'язку створює умови для глибокого й усвідомленого навчання. Викладачам варто відійти від домінування контролюючих функцій і взяти на себе роль наставника, модератора та фасилітатора. Лише за такої умови вищу освіту можна трансформувати в дієвий простір професійного зростання, формування компетентностей і розвитку особистості.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що інноваційні підходи у викладанні, зокрема застосування активних, інтерактивних та студентоцентризованих форматів навчання, суттєво впливають на якість освітнього процесу у вищій школі. Вони сприяють не лише засвоєнню знань, а й розвитку критичного мислення, рефлексії, навичок співпраці та особистісної відповідальності за результати навчання.

Особливу роль у цьому контексті відіграє формативне оцінювання та своєчасний, конструктивний зворотний зв'язок, який виступає важливим чинником підтримки навчальної мотивації та формування навчальної автономії студентів. Активне залучення здобувачів освіти до освітнього процесу потребує переосмислення традиційної ролі викладача, який має виступати не лише носієм знань, а й фасилітатором, модератором і наставником.

Водночас упровадження інноваційних методів потребує належної організаційної підтримки, підвищення педагогічної майстерності викладачів, а також формування у студентів розуміння нових форматів оцінювання та взаємодії. Доцільним є також посилення інтеграції цифрових інструментів у навчальний процес, що забезпечить гнучкість і доступність освіти, відповідну до викликів часу [12, с. 145].

Таким чином, ефективна трансформація вищої освіти неможлива без системного впровадження інноваційних форматів навчання, переорієнтації оцінювання на розвиток, а також формування

культури зворотного зв'язку як основи освітнього партнерства між викладачем та здобувачем освіти.

Подальші перспективи. У межах подальших наукових пошуків доцільно поглибити вивчення ефективності окремих інноваційних методів викладання залежно від специфіки навчальних дисциплін, профілю освітньої програми та індивідуальних особливостей здобувачів освіти. Також перспективним напрямом є аналіз впливу цифрових технологій на якість освітньої взаємодії, зокрема у змішаному та дистанційному форматах навчання.

Окремої уваги потребує дослідження взаємозв'язку між особливостями зворотного зв'язку та рівнем розвитку навчальної автономії здобувачів освіти, а також вивчення ефективності формативного оцінювання в контексті формування компетентностей, затребуваних у сучасному професійному середовищі.

Загалом подальші дослідження мають бути спрямовані на розроблення адаптивних моделей викладання, які враховують як інституційні можливості, так і індивідуальні траєкторії навчання, із фокусом на розвиток суб'єктності студента у процесі здобуття вищої освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Пашенко Т.М. Інноваційні методи навчання у фаховій передвищій освіті. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 16, т. 1. С. 40.
2. Stensaker B. Academic development in higher education: theories, practices and policies. London: Routledge, 2018. 232 p.
3. Kezar A. Higher Education Change and Social Networks: A Review of Research. *The Journal of Higher Education*. 2014. Vol. 85, No. 1. P. 91–125.
4. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії. Чернівці: Пума, 2000. 264 с.
5. Семенов О. М. Педагогічна майстерність як чинник формування професійної культури викладача вищої школи. *Педагогічна майстерність: теорія і практика*. 2010. Вип. 12. С. 23–29.
6. Морзе Н.В. Формувальне оцінювання: від теорії до практики. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2013. Вип. 6. С. 23–25.
7. Мельниченко І. Впровадження технологій інтерактивного навчання у закладах вищої освіти. *Освітній вісник*. 2021. № 78. С. 186–187.
8. Nicolaides A. Innovative teaching and learning methodologies for higher education institutions. *Educational Research*. 2012. Vol. 3. P. 620–626.
9. Askham P. The feeling's mutual: excitement, dread and trust in adult learning and teaching. *Education*. Sheffield: Sheffield Hallam University, 2004. P. 32–36.
10. Jaeger R. Assessment and classroom learning: a deductive approach. *Assessment in Education*. 1998. Vol. 5, no. 11. P. 111–122.
11. McDowell L. The experience of innovative assessment: students' perspective. *Assessment matters in higher education*. 2003. P. 72–80.
12. Мельник О.О. Зворотний зв'язок у формуванні ефективного освітнього середовища. *Інформаційні технології та засоби навчання*. 2020. № 3. С. 145–147.

Дата першого надходження рукопису до видання: 29.09.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 31.10.2025
Дата публікації: 20.11.2025